

Proiect finanțat de
Uniunea Europeană

Ghid de management al deșeurilor într-o localitate rurală

2021

AGER

ecovisio

Cuprins

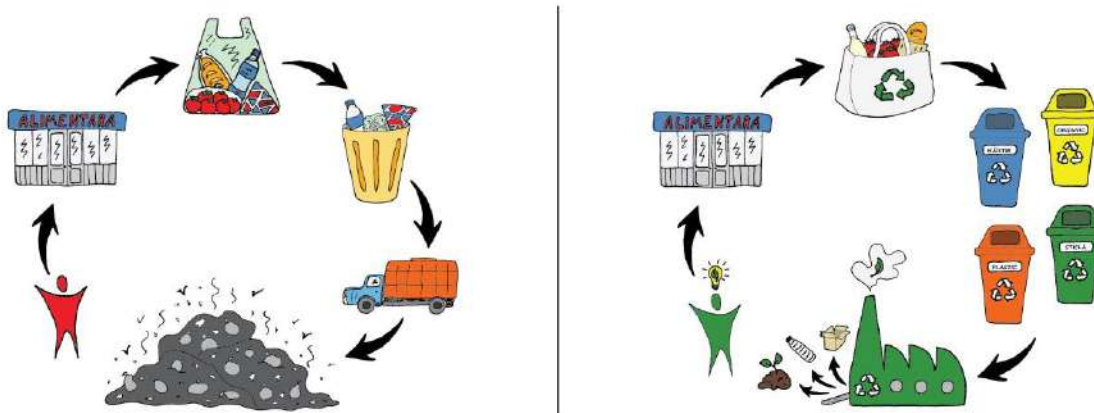
Introducere	2
De unde începem managementul deșeurilor?	2
<i>Pasul 1. Analizați situația curentă</i>	2
<i>Pasul 2. Cooperare</i>	3
<i>Pasul 3. Comunicare</i>	3
<i>Pasul 4. Aprobarea/ajustarea tarifului</i>	4
Principiile managementului deșeurilor	4
Aplicarea taxei pentru salubritate	5
Sistem de colectarea a deșeurilor	7
<i>Colectarea de la „Puncte de colectare”</i>	7
<i>Colectarea „De la ușă la ușă”</i>	8
Amenajarea și întreținerea gunoiștii	9
Colectarea și compostarea deșeurilor organice	10
Cooperarea APL-urilor	11

Autor: Eugen Camenscic

Introducere

Crearea unui sistem de management al deșeurilor este o **activitate complexă**. Și pentru aceasta Autoritățile Publice Locale (APL) au nevoie de cunoștințe și competențe de bază. Acest ghid este un document pentru APL-uri care sunt în procesul de implementarea a serviciului de management al deșeurilor, sau care încă urmează să implementeze serviciul respectiv.

Este destul de complicat să scapi de gunoi și numai prin crearea unui sistem bine pus la punct poate aduce beneficii. Sperăm că acest document va motiva toate autoritățile să implementeze sistemul de managementul a deșeurilor!

De unde începem managementul deșeurilor?

Pasul 1. Analizați situația curentă

Identificați posibilități de creare sau îmbunătățire a sistemului de management al deșeurilor. Dacă sistem **deja există**:

- conectați toate gospodăriile la serviciul prin introducerea taxei de salubritate;
- amenajați gunoște și lichidați alte existente;
- procurați tomberoane pentru fiecare gospodărie;
- **calculați taxa** pentru salubritate prin includerea tuturor cheltuielilor pentru întreținerea sistemului.

Pasul 2. Cooperare

Pentru crearea sistemului, e necesar să analizați dacă în regiune deja există serviciile respective:

Abordați satele/orașe **în vecinătate** și vedeți la ce etapă este managementul deșeurilor acolo;

- Propuneți **cooperare intermunicipală** pentru crearea serviciului;
- Identificați zonele potențiale pentru o gunoiște comună. De dorit că aceasta să fie **una existentă**;
- Identificați o **întreprindere**, municipală sau privată, care o să presteze servicii pentru mai multe localități.

Pasul 3. Comunicare

Până să fie introdus/majorat tariful, este necesar de organizat un **proces de comunicare cu cetățenii**:

- Organizarea ședințelor publice;
- Comunicare de la ușă la ușă;
- Adunarea cetățenilor;
- Identificarea persoanelor notorii din localitate (**influenceri**) și implicarea lor în proces de convingere;
- Sesiuni de informare în școli și grădinițe.

Explicarea necesității introducerii/majorării tarifului contribuie cu 50% la succes. Cetățenii trebuie să știe de ce ei trebuie să achite și de ce costurile sunt așa cum sunt. Cheltuielile pentru serviciul trebuie să fie clare. Țineți minte **principiul de Transparența** (explicat mai jos)!

Pasul 4. Aprobarea/ajustarea tarifului

Tariful trebuie să fie uniform pentru toate localitățile. Chiar și acele mai îndepărtate trebuie să aibă același tarif ca și restul. Țineți minte de principiul **echității orizontale**.

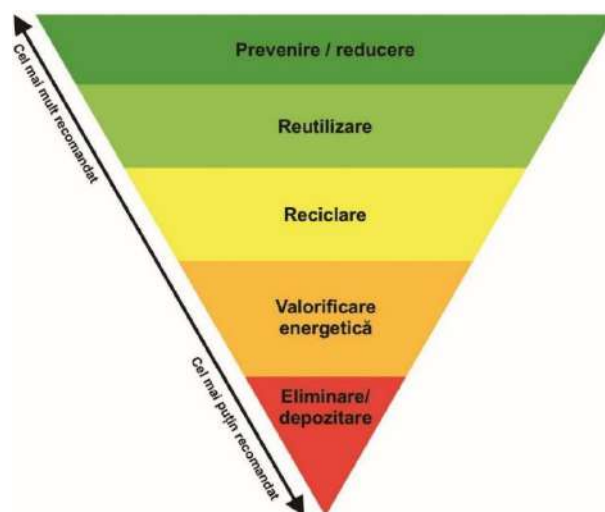
- Introduceți **taxa pentru salubritate** în loc de încheierea contractelor. Aceasta este mai eficient și durabil. Consiliul de la fiecare localitate trebuie să aprobe taxa;
- Toate cheltuielile, legate de colectarea, sortarea și depozitarea deșeurilor, curățirea spațiilor publice, trebuie să fie introduse în tarif pentru;
- Taxa pentru salubritate nu trebuie să depășească **1% din veniturile medii lunare** a populației în regiunea respectivă. Aici trebuie să fie incluse și **veniturile pensionarilor și persoanelor vulnerabile**;
- Taxa locală o să fie acumulată de către fiecare APL, și deja APL va achita către Întreprindere pentru serviciul prestat.

Aceasta sunt pașii principale care trebuie să fie luate în considerație. Serviciul de managementul deșeurilor este unul complex și necesită abordarea complexă. De aceea, este necesar de alocat mai multe resurse pentru procesul de coordonare, organizare și comunicare. **Comunicare și colaborarea eficientă** între mai multe părți interesate este **cheia succesului**.

Principiile managementului deșeurilor

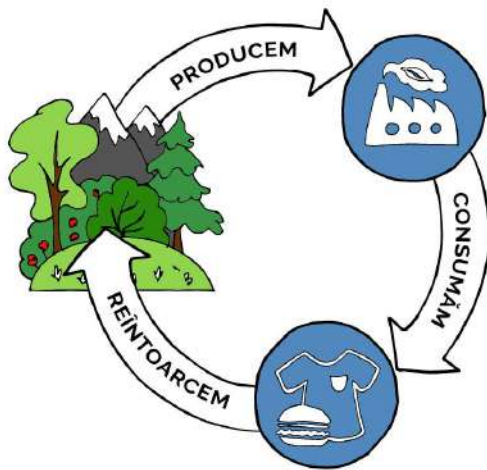
➤ Ierarhia managementului deșeurilor:

- Prevenire/reducere reproiectare
- Reutilizare
- Reciclare
- Valorificare energetică
- Eliminare/depozitare

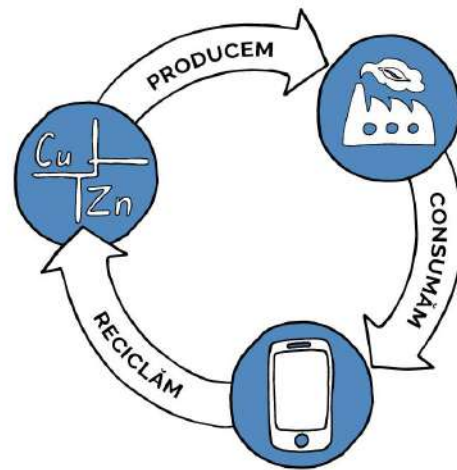

- ##### ➤ **Poluatorul Plătește** – înseamnă că cel care produce deșeurile trebuie să achite conform volumului produs.

ECONOMIE CIRCULARĂ

Deșeurii compostabile

Alte tipuri de deșeurii (tehnice)

Aplicarea taxei pentru salubritate

Principiile aplicării taxei pentru salubritate:

- **Recuperarea costurilor** – tarifele trebuie să fie asociate cu costuri de livrarea serviciului, care include costuri de operare și mentenanța, costuri capitale de înlocuire și cele financiare;
- **Viabilitatea financiară** – tarifele trebuie să mențină sustenabilitatea financiară, luând în considerație subsidiile și venituri adiționale;
- **Echitate orizontală** – toți utilizatorii trebuie să fie tratați egal și trebuie să achite aceiași bani pentru același nivel de serviciului prestat. De exemplu, o gospodărie în care trăiesc 5 persoane, trebuie să achite mai mult decât o gospodărie în care trăiesc 2 persoane;
- **Echitatea verticală** – utilizatori vulnerabili trebuie să primească aceeași factură, dar pot fi scutiți de plată de regulamente și decizii adiționale, care includ definiție "vulnerabil". Acest principiu trebuie să fie stabilit în mod transparent până la aplicarea tarifelor și trebuie să facă partea sistemului de protecție socială de stat.

- **Transparența** – tarifele trebuie să fie pe înțelesul publicului: fiecare trebuie să înțeleagă din ce componente ele se formează. La aplicarea tarifelor, autoritățile publice locale trebuie să respecte toate obligațiile de transparență, așa cum sunt stabilite de legislația actuală.

Taxa de salubritate în loc de contracte individuale – beneficii:

- ✓ Colectarea mai eficientă a banilor – **90% de gospodării achită.**
- ✓ **Responsabilitatea directă a APL-ului** de a colecta taxa și implicarea nemijlocită în proces
- ✓ **Distribuirea taxei conform cheltuielilor** – ideal dacă în taxa de salubritate sunt incluse cheltuieli de întreținere curățeniei în sat/comună, de ex. măturat, îngrijirea parcurilor și piețelor, etc.

Este important de menționat, că taxa de salubritate nu trebuie să depășească **1% de venitul mediu** a unei gospodării. La calcularea venitului mediu trebuie să țină cont și de veniturile pensionarilor și altor persoane din localitate.

De exemplu, pentru satul Râșcova (Criuleni) a fost aprobată taxa de **9 lei/persoana**¹. Conform Codului Fiscal, taxa pentru salubritate se aplică la **“numărul de persoane fizice înscrise la adresa declarată ca domiciliu”**. Totodată, aceasta abordare nu este una corectă și trebuie schimbată, pentru că se încalcă principiul echității – în caz dacă persoane înscrise la domiciliu efectiv nu trăiesc acolo, atunci aceste persoane nu trebuie să achite. De aceea, se recomandă că APL-uri să aplică taxa pe numărul persoanelor care **efectiv trăiesc** în gospodărie. Pe parcurs această prevedere în Codul Fiscal trebuie să fie schimbată.

¹ NU SE RECOMANDĂ APLICAREA TAXEI PER GOSPODĂRIE, DIN CAUZA CĂ ÎN ACEST CAZ NU SE RESPECTĂ PRINCIPIUL DE ECHITATE ORIZONTALĂ

Aplicarea taxei pentru persoane vulnerabile

Pentru persoane vulnerabile taxa pentru salubritate trebuie să fie aplicată ca și pentru restul persoanelor din comunitate. Totodată, Consiliul Local, după coordonare cu Asistența Socială poate să vină cu o **decizie separată** pentru a scuti persoane/famiiliile vulnerabile de taxa pentru managementul deșeurilor. Este **important** că autoritățile să acopere aceste costuri din alte surse, pentru a nu priva sistemul de managementul deșeurilor de surse financiare.

Sistem de colectarea a deșeurilor

Colectarea deșeurilor este un proces costisitor. Sunt două tipuri principale de colectarea deșeurilor:

- de la puncte de colectare;
- de la ușa la ușa.

Ambele au beneficii și dezavantaje.

Colectarea de la „Puncte de colectare”

Avantaje – costuri relativi mici de implementarea sistemului.

Dezavantaje – lipsa posibilității de **control**. O mare problema punctelor de colectare este în faptul că cetățenii aruncă deșeuri care nu fac partea sistemului (deșeuri de construcții, băligar, crengi și frunze), care strică echipament și adaugă volum mare la deșeuri, creând costuri adiționale.

Colectarea „De la uşă la uşă”

Avantaje – posibilitatea de control. Fiecare gospodărie este responsabilă pentru pubelă și deșeurile aruncate. Dacă cerințele nu sunt respectate, compania de colectare a deșeurilor pedepsește gospodărie, prin neridicarea deșeurilor sau aplicarea costurilor adiționale.

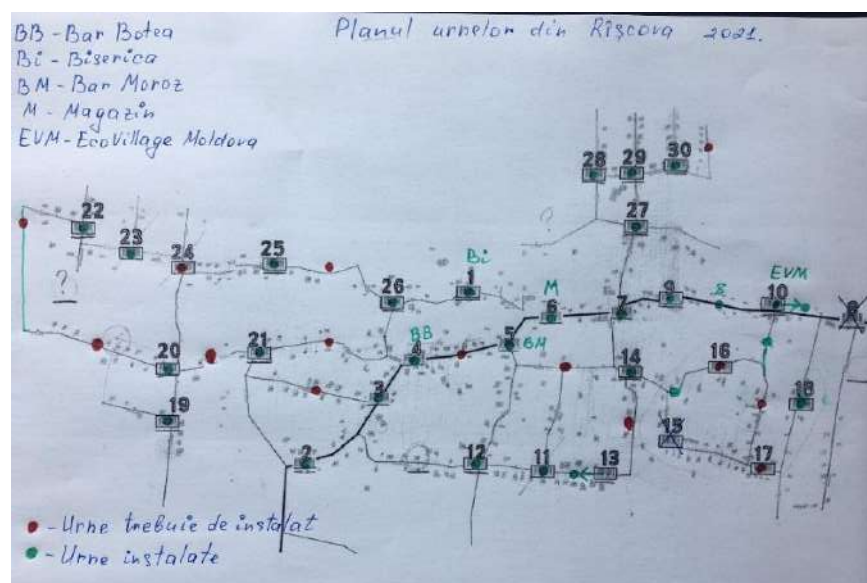
Dezavantaje – așa sistem este mai costisitor din punct de vedere a investițiilor și costurilor de operare.

În Râșcova la moment sunt utilizate puncte de colectare. Foarte des apare problema că cetățenii aruncă deșeurile, care nu fac parte deșeurilor solide (cadavrele animalelor, deșeurile din construcții, deșeurile animaliere).

În continuare se recomandă trecerea la sistem „**de la uşa la uşa**”, pentru eliminarea dezavantajelor punctelor de colectare. Pentru aceasta, cu timpul e necesar că să fie achiziționate **tomberoane de 120 l pentru fiecare gospodărie**. Ulterior, când va fi creat sistem regional de managementul deșeurilor, se recomandă achiziționarea tomberoanelor de 120 l pentru fracția uscată a deșeurilor (plastic, hârtie, carton, sticla, metal, haine). Acestea când deja o să ajungă la stație de sortare, o să fie sortați mai departe pe tipuri.

Este necesar să fie cunoscute locuri de amplasare a punctelor de colectare. Pentru aceasta a fost creată o hartă.

Pe harta respectivă sunt marcate și locuri în care trebuia să mai fie adăugate puncte de colectare (cu roșu).

Amenajarea și întreținerea gunoiștii

Gunoiște este un element central în tot sistemul de management al deșeurilor. Acesta trebuie să fie corect amenajat și întreținut, pentru evitarea împrăștierii și arderii gunoiului.

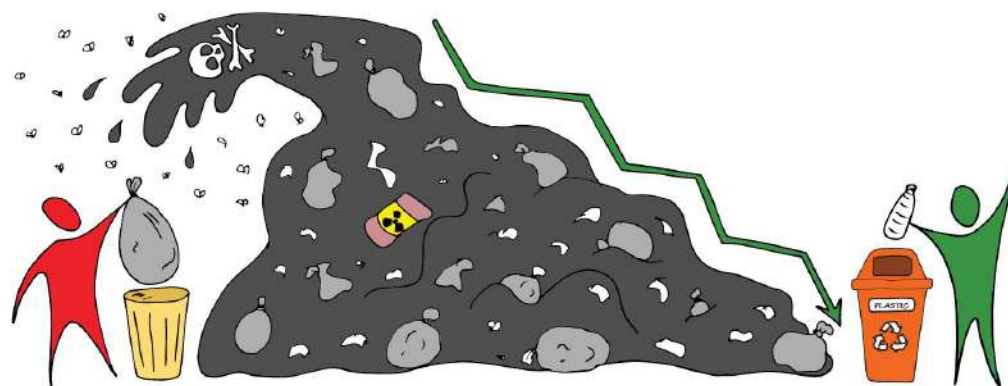
Se recomandă:

- **construcția gardului de protecție**, pentru evitarea răspândirii gunoiului în afară zonei gunoiștii;
- **acoperirea periodică** a gunoiului cu strat de pământ pentru evitarea combustiei spontane.

Toate costurile pentru aceste lucrări trebuie să fie incluse în tarif, pentru că serviciul să devină unul sustenabil.

De dorit că o gunoiște să fie preconizată pentru mai multe localități. Aceasta este o problema, pentru că deseori nimeni nu vrea ca deșeurile vecinilor să ajungă în "ogradă noastră". Este important de înțeles că gunoiștile existente cu timpul să fie lichidate, și este mai puțin costisitor să lichidezi o gunoiște pentru 5 sate, în loc de 5 gunoiști în fiecare sat.

Colectarea și compostarea deșeurilor organice

Deșeurile organice trebuie să fie compostate. Pentru aceasta, autoritatea trebuie să:

- informeze populația cu privire la necesitatea compostării;
- să pregătească platforma de compostare a deșeurilor organice;
- organizeze serviciul cu plata de transportare a deșeurilor organice la platforma de compostare.

Masa organică constituie 60% din tot gunoiul produs la sat. Prin promovarea compostării în gospodării este posibil de redus semnificativ cheltuielile legate de transportarea masei organice. Aceasta va contribui și la crearea îngrășămintelor pentru gospodării.

Cooperarea APL-urilor

Pentru reducerea cheltuielilor managementului deșeurilor se recomandă organizarea serviciilor intermunicipale. Aceasta înseamnă că mai multe localități învecinate sunt deservite de o singură întreprindere și împărtășesc o singură gunoiște. Beneficiile:

- reducerea costurilor cu investiții (amenajarea unei singure gunoiști, achiziționarea unei singure autospeciale);
- reducerea costurilor de întreținere: o singură gunoiște pentru mai multe sate, o singură autospecială, de exemplu, în loc de 5 autospeciale pentru 5 localități);
- reducerea impactului ecologic prin reducerea suprafeței ocupate de gunoiști.
- reducerea cheltuielilor ulterioare, legate de lichidarea gunoiștilor neconforme² în fiecare comunitate.

Colaborarea autorităților este unica posibilitate de a reduce costurile de întreținere a sistemului de management a deșeurilor. Aceasta reduce taxe și tarifele pentru populație.

² Gunoiște neconformă – este o gunoiște, care chiar dacă a fost autorizată de către servicii ecologice de stat, nu corespunde standardelor ecologice. Așa fel de gunoiști reprezintă 99% de gunoiști în Moldova și urmează să fie lichidate după implementarea sistemului regionalizat de managementul deșeurilor. Mai multă informație despre amplasarea gunoiștilor neconforme pe întregul teritoriu al țării puteți găsi aici:

<https://geoportal.md/en/default/map#lat=240624.530396&lon=202283.588748&zoom=1>